

Fotografia

Mercè Montané, la veïna de can Suro, i en Jan, el mosso de can Fort. Al costat, els germans tocant la flauta a Sant Pere de Roda i una tertúlia a la farmàcia de Borrassà ■ JOAQUIM FORT

Fort, l'amic genial

DESCOBRIMENT • El Museu de l'Empordà posa en primer pla la categoria artística i humana de Joaquim Fort de Ribot a través de més d'un centenar de fotografies inèdites de l'arxiu familiar de Borrassà **SALVAR UN MÓN** • Els paisatges i retrats que va captar aixequen testimoni d'una època que ja era a punt de desaparèixer amb un intens realisme

Eva Vázquez
FIGUERES

Totes les dones de la família, un moment o altre, es feien retratar en un racó de la biblioteca del mas Fort de Borrassà abillades amb les joies i els vestits de la rebesàvia, com si fossin Anna Bolena rediviva i extravïada a l'Empordà. Era un joc, una d'aquestes tradicions que passen d'una generació a l'altra i que a penes tenen sentit fora de l'àmbit familiar. A can Fort, aquesta teatralització no tenia res a veure amb una exhibició sumptuosa, sinó que formava part, al contrari, d'una cerimònia paròdica d'alleujament, potser per riure's una mica de la responsabilitat de sostenir una nissaga que es remuntava al segle XIII i, al mateix temps, per assumir-la amb normalitat. Joaquim Fort en va fer uns quants, d'aquests retrats que alteren la noció lineal del temps, com el de la seva cunyada Montserrat Gomà, tan identificada amb el personatge victorià que la solemne draperia l'obliga a representar, que el seu perfil es retalla

com el d'una reina a punt de guillotina, enmig dels llibres apergamïnats i els mobles d'època del mas.

Aquest era l'ambient domèstic de Joaquim Fort de Ribot (Figueres, 1924-2005), una barreja de rudesia i sofisticació molt característica dels propietaris rurals, excepte que aquí, a la masia de Borrassà, la cort i el bestiar convivia amb els incunables i el piano de la sala de música. Bach entre les feres. A la família, tots sabien tocar meravellosament el violí, fins i tot el fill gran, l'hereu, que a diferència dels seus germans va haver de renunciar a estudiar per fer-se càrrec de la propietat. Hi ha una foto sensorial que testimonia aquesta passió melòdica gairebé amb irreverència: és de mitjan anys cinquanta, a l'interior encara ruïnós del monestir de Sant Pere de Roda, i s'hi veuen els germans Raimond, Montserrat i Joaquim Fort improvisant una espècie de concert per a ningú, excepte un parell de vailets que assisteixen mig desconcertats a l'escena. Les coses eren molt més simples, llavors: la cultura era per fer-la servir. Potser va ser així com

Joaquim Fort va decidir-se a agafar un dia alguna de les velles càmeres que també tenien guardades com relíquies a casa i va posar-se a fer fotos: dels gossos perdiguers, del mosso d'estable, de la carretera del poble, de la feina dels carboners, de la mainada de l'escola, dels veïns i dels amics, dels arbres i les ermites abandonades. Amb el temps, va arribar a tenir una col·lecció de més de cinc mil fotografies i dues-centes càmeres, des d'aparells de daguerreotip fins a les primeres màquines elèctriques, que va conservar fins a l'últim dia en perfecte estat, encara que la que li anava millor era la Rolleiflex, que donava al seu món una nitidesa extraordinària. D'aquest fons inèdit, que mai no havia sortit dels calaixos del mas, s'han escollit el centenar de fotografies que es presenten fins al 24 de setembre al Museu de l'Empordà i a l'antic escorxador de Figueres en una doble exposició que per primera vegada treu de l'anonimat aquest humanista que, com diu el comissari, el també fotògraf Josep Algans, "aparentava ser en un discret segon pla i en realitat

El testimoni respectuós

Entota l'obra de Joaquim Fort s'hi percep un respecte profund pel món que l'envolta, sigui el del romànic, llavors encara abandonat i ruïnós, sigui l'entorn intel·lectual dels seus amics, els gitans del Garrigal o la simplicitat rústica i entrançable dels pagesos. Algun cop va assajar breus experiments que l'acosten a un cert avantguardisme, com el primeríssim pla d'una espiga de blat agafada amb una pinça, o les insòlites fotografies d'una noia submergint-se a les aigües del cap de Creus, el 1960, i que només podia haver fet amb una càmera submergible.

era sempre al davant".

Fort. El temps no importa és una d'aquelles exposicions que totes soles justifiquen la programació d'un museu. Algans i Manel Gràvalos van començar a treballar-hi fa més de deu anys, quan la família va cedir al Col·legi d'Arquitectes de Girona l'important fons fotogràfic que Fort havia dedicat a documentar el romànic català, als anys cinquanta i seixanta, per il·lustrar els quatre volums que Alexandre Deulofeu dedicaria a demostrar la seva teoria de l'origen empordanès del primitiu art medieval. Aquest era, fins ara, el seu treball més conegut, encara que fos, com era habitual en ell, en un segon terme, com una mena de documentalista subsidiari. La sorpresa, el veritable relleu de Fort, emergeix de tota la resta: aquella mirada al seu petit món, a la gent, als pagesos, a les tertúlies de rebotiga, al tros de bosc de vora casa, als camins que es perdien a l'horitzó. "Fort intentava reforçar una veritat incontestable sobre una causa aparentment perduda", escriu Algans, perquè com a home culte i com a hisendat fermament

arrelat a la terra, sabia que tot allò que fotografiava era a punt de desaparèixer i que aquestes imatges, algun dia, en serien el darrer vestigi, l'únic testimoni. Qualsevol altre hi hauria projectat una mirada elegiaca o nostàlgica. Ell no. "Les vuit de la tarda és l'hora d'anar a tancar el matxo, no d'encantar-se amb la posta de sol", diu molt gràficament

Algans, per a qui Fort encarna l'artista antiromàntic, aferrat al real, a "les coses tal com són". És al·lisonador el gran nombre de fotografies en què apareixen aparells de mesura, incloent-hi el pèndol d'un saurí o el globus de paper que Deulofeu va enlairar a Sant Pere de Roda per calcular la longitud d'una de les torres. Però també hi ha una al-

ta consciència de la plenitud de la vida. Mercè Montané recorda com en aquella casa se sentia música tot el dia i els berenars s'allargaven fins a l'hora de sopar, perquè el temps, en efecte, no comptava.

Dins l'artista tipus empordanès, Fort és una espècie d'anomalia. Retret, d'una discreció proverbial, amb una nul·la vocació de notorie-

Compartir

Fort, un dels primers directors del Museu de l'Empordà, junt amb Vallès i Joan i Rosa, era habitual a totes les tertúlies culturals de l'època.

tat, era a tot arreu sense aparentment deixar-hi cap empremta. A les poques fotografies on surt, fetes amb temporitzador, és d'una modestia entenedridora, apocat, difús. Mai no és el centre d'atenció, però el clima cultural de l'Empordà de l'època no es podria entendre sense ell, per més que el protagonisme el reservés per als amics, entre els quals s'hi comptaven, a més de Deulofeu, Melitó Casals, Carles Fages de Climent, Ramon Reig, Montserrat Vayreda, Gonçal Comellas, Evarist Vallès o Josep M. Joan i Rosa. Però també en Jan, el mosso de can Fort, a qui va fotografiar amb el *trajo* de mudar prement contra el pit, amb un agraïment profundíssim als ulls, el paquetet que l'amo li acabava de regalar: el seu primer retrat emmarcat. O la Mercè Montané, la filla del casal veí de can Suro, que el va veure entrar una tarda a casa, parar la Rollei-flex, i sortir sense a penes haver girat paraula. D'aquesta manera tan poc meditada va obtenir el retrat que molts visitants comparen al de la nena afganesa de Steve McCurry, però sense la seva impostura. En cada imatge de Fort, hi ha una afirmació ètica. "No deixar que els espais es quedin sols", ho resumeix Algans en el catàleg, i salvar-nos a nosaltres amb ells. ■

134405-1170430w

Últims dies!

Fins a

6 MESOS DE CARÈNCIA

en el lloguer de

LOCALS

OFICINES

Només fins al 31 d'agost

Figueras
Sant Rafael, 30 400 €/mes

Oficina de 117 m² amb 2 banys i una sala. Situada a la planta baixa d'un edifici residencial que fa cantonada amb dos carrers.

Ref. 00187344 4 MESOS DE CARÈNCIA

Fornells de la Selva
Pl. de Catalunya, 1 900 €/mes

Ampli local de 164 m² amb 1 bany. Situat a la planta baixa d'un edifici cèntric.

Ref. 00188065 4 MESOS DE CARÈNCIA

Girona
Marqués de Caldes de Montbul, 3-9 2.650 €/mes

Ampli local de 685 m² situat en planta baixa, amb 1 bany i 3 places de pàrquing. Molt visibles des de l'exterior, amb amplis aparadors.

Ref. 73038721 4 MESOS DE CARÈNCIA

La Bisbal d'Empordà
Av. de les Voltes, 27 400 €/mes

Local de 90 m² distribuït en una planta i amb 1 bany. Situat en un edifici que pertany al conjunt residencial Les Voltes.

Ref. 00214897 4 MESOS DE CARÈNCIA

Palafrugell
Hortal d'En Pou, 56-58 730 €/mes

Local comercial de 183 m² en planta baixa, polivalent i fàcilment divisible. Ubicat en una zona cèntrica de la ciutat.

Ref. 73062452 4 MESOS DE CARÈNCIA

Salt
Alfons Morè, 2 695 €/mes

Local comercial de 314 m² amb molta llum i molt visible. Disposa de pàrquing. Consulta la resta d'immobles de la promoció.

Ref. 60058248 4 MESOS DE CARÈNCIA

CONSULTA'N TOTA L'OFERTA A SERVIHABITAT.COM

Servihabitat

Servihabitat.com · Oficina CaixaBank · 902 15 01 02 · 673 673 200